

Amir Topoljak

UDK 373.5:796 (497.6 Zenica)

RAZLOZI OSLOBAĐANJA OD NASTAVE TJELESNOG I ZDRAVSTVENOG ODGOJA UČENIKA I UČENICA SREDNJIH ŠKOLA U ZENICI

Izvorni naučni rad

Sažetak

Cilj ovog rada bio je analizirati broj učenika i učenica koji su privremeno ili trajno oslobođeni od redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja, također doći do informacije koji su to najčešći razlozi za oslobađanje učenika i učenica sa nastave TIZO, kao i da se vidi interes učenika za izvannastavno i izvanškolsko vježbanje. Ovo istraživanje je sprovedeno na uzorku od 304 učenika i učenica dvije zeničke srednje škole, Prve gimnazije u Zenici i Srednje stručne škole Zenica. Uzorak ispitanika smo podijelili na dva poduzorka, i to na poduzorak učenika 129 (mušarci - M) i poduzorak učenica 175 (djevojčice - D). Analizirajući rezultate dobivene anonimnim anketnim listićem uočavamo da je 12 % privremeno oslobođenih učenika i učenica, tj. 7 muškaraca i 30 djevojčica, te 2% trajno oslobođenih, tj. 2 učenika i 4 učenice. Vidljivo je, kada je u pitanju broj oslobođenih učenika, da djevojčice dominiraju u navedenoj kategoriji kako privremeno tako i trajno oslobođenih učenika i učenica. Pokazatelji govore da je 49% učenika privremeno oslobođeno svih aktivnosti, gdje od tog procenta otpada na 4 učenika i 20 učenica. Također, vidimo da je 51 % privremeno oslobođenih učenika i učenica oslobođeno dijela aktivnosti, gdje je također veći broj oslobođenih učenica - 20 i samo 3 učenika, te kao najčešće razloge navode, povrede i lomove, hronične i nasljedne bolesti te smetnje u respiratornom sistemu. Bitno je spomenuti da interes učenika za izvannastavno i izvanškolsko vježbanje postoji, a različito je prema spolu. Činjenica je i da veliki procenat učenika - 42%, oba spola, aktivno učestvuje u raznovrsnim sportskim aktivnostima kako aktivno tako i sportsko – rekreativno.

Ključne riječi: Tjelesni i zdravstveni odgoj, oslobađanje od nastave, učenici i učenice, izvannastavno i izvanškolsko vježbanje

REASONS FOR THE LIBERATION OF PHYSICAL EDUCATION STUDENTS OF HIGH SCHOOL IN ZENICA

Scientific work

Abstract

The aim of this study was to analyze the number of pupils who are temporarily or permanently exempt from regular teaching physical and health education are also to come to the information that they are the most common reasons for the release of pupils from school TIZO like to see interest students for the curriculum and extracurricular training. This study was conducted on a sample of the sample of 304 pupils Zenica two middle schools, the first gymnasium in Zenica and Zenica Vocational School. The sample of respondents, who just split into two sub-samples and the subsample of 129 students (males are - M) and the subsample of 175 students (girls - D). Analyzing the results obtained from the anonymous questionnaire, we can observe that 12% are temporarily exempt from pupils, that is, 7 men and 30 girls, and 2% permanently exempt, 2 students and 4 students. It is evident, when it comes to the number of exempt students, the girls dominated in the above category that temporarily and permanently exempt pupils. Indicators suggest that the 49% of pupils temporarily exempt, exempt all activities where the percentage of waste that I have 4 male students and 20 Also we see that 51% of temporary exempt pupils

acquitted, of activities, where he also released a number of students 20 and only 3 students as well as the reasons most often cited, injuries and fractures, chronic and hereditary diseases and disorders of the respiratory system. It is important to note that the interest of students to extracurricular and leisure exercise there is, variously, by sex, the fact that a large percentage of students 42%, both sexes, actively participates in various sporting activities such as active and sports - recreational.

Keywords: Physical and health education, exemption from school, pupils and students, curriculum and extracurricular training

1. UVOD

Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja obavezan je predmet u svim osnovnim i srednjim školama u BiH. Prema Zakonu o srednjem školstvu nastava TZO-a mora se organizirati s dva sata u sedmici i s najmanje jednim danom razmaka između dvaju nastavnih sati. Zbog antropoloških razlika među spolovima te različitih osobina i sposobnosti moraju se poštovati određene razlike sadržane u osnovama programa tjelesnog i zdravstvenog odgoja za učenice i učenike. Da bi se specifične zadaće tjelesnog i zdravstvenog odgoja ostvarile, a kroz njih i opći ciljevi odgoja i obrazovanja, potrebno je da učenici redovno prate nastavu i da, kao kod svakog drugog predmeta, svladaju naučeno gradivo predviđeno za pojedine razrede. Međutim, tjelesni i zdravstveni odgoj, kao nastavni predmet u školi, ima specifičan položaj u odnosu na ostale školske predmete, i to:

1. jer je to jedini predmet koji ima utjecaj na rast, razvoj i zdravlje učenika,
2. jer je to jedini predmet od kojeg učenik može biti oslobođen,
3. jer je to predmet koji pobuđuje najveći interes liječnika.

Cilj i zadaća predmeta tjelesnog i zdravstvenog odgoja (TZO) u školama ostvaruje se u jedinstvu i međusobnoj tjelesnoj povezanosti sa ostalim vidovima odgoja. Radi se o jednoj složenom procesu u kojem su tijelo i pojedine tjelesne manifestacije polazna tačka, tj. baza, a generalni cilj usmjeren je ka razvoju cjelovite biopsihosocijalne ličnosti. Dakle, težimo da pozitivno utječemo na tijelo i um, odnosno na sve dimenzije psihosomatskog statusa kao multidimenzionalnog sistema, da bi čovjek mogao da se izrazi i potvrdi kao zdrava, stvaralačka slobodna ličnosti. Da bi se ostvario cilj pred tjelesni odgoj postavlja se niz konkretnih zadataka, koji treba da su usklađeni sa potrebama učenika, kao i objektivnim potrebama društva. Treba imati u vidu da se u procesu pedagoškog rada zadaci postavljaju i ne rješavaju izolirano, odnosno nezavisno jedan od drugog. To je nemoguće, jer tjelesne vježbe i specifični zadaci koji služe kao osnovno sredstvo uvijek djeluju na čovjeka u cjelini.

Da bi mjere koje poduzimamo u tjelesnom odgoju bile što određenije, navodimo shematski podjelu zadataka:

1. Biološko-zdravstveno higijenski
2. Pedagoško–odgojno obrazovni

U vezi s biološkim zadacima neophodno je da se procesom tjelesnih aktivnosti (vježbanjem) kinziološkom aktivnošću u cjelini stimuliraju rast i razvitak organizama, odnosno da se stručnim doziranjem i adekvatnim izborom tjelesnih zadataka (vježbi) stvaraju odgovarajući podsticaji koji će osigurati pravilan tjelesni razvitak učenika. Pored normalnog razvoja morfoloških karakteristika neminovno se utječe i na razvoj funkcionalnih sposobnosti organizama, tj. posebno na sistem organa za disanje i sistem organa za krvotok. Specifičnosti ovih organa upozoravaju na optimalno opterećenje pri izboru sredstava. Iz ovoga, naravno, ne možemo isključiti ni utjecaj na ostale sisteme organa, jer rad jednog organa razvija i stimulira rad drugog. Kroz poticaj na pravilan funkcionalni rad cijelog sistema organa djelujemo na zdravlje u cjelini. Za ostvarenje navedenih zdravstvenih zadataka neminovao je poznavanje pojedinih oblasti iz anatomije, fiziologije psihomotorike. Važno je napomenuti da higijenske navike ne smijemo zanemariti, jer su i one ogledalo našeg bića. Osim navedenih bioloških zadataka, u procesu tjelesnih aktivnosti treba da se rješava i čitav niz pedagoških zadataka - odgojno obrazovnih (Hadžikadunić i Mađarević, 2004).

Antropološki zadaci:

- *Antropometrijske karakteristike*
 - Utjecati na dinamiku rasta i razvoja organizma
 - Utjecati na rast kostiju u dužinu i u širinu
 - Utjecati na povećanje mišićne mase
 - Utjecati na reguliranje potkožnog masnog tkiva

 - *Motoričke sposobnosti*
 - Utjecaj na razvoj brzine
 - Utjecaj na poboljšanje eksplozivne snage
 - Utjecaj na povećanje koordinacije
 - Utjecaj na povećanje repetitivne snage
 - Utjecaj na povećanje statičke snage
 - Utjecaj na povećanje maksimalne snage
 - Utjecaj na razvoj ravnoteže
 - Utjecaj na razvoj agilnosti
 - Utjecaj na povećanje fleksibilnosti

 - *Funkcionalne sposobnosti*
 - Utjecaj na povećanje krvnožilnog sistema, rada srca, pluća, te žlijezda za regulaciju fizioloških procesa za vrijeme napora i odmora
 - Utjecaj na povećanje aerobnih i anaerobnih sposobnosti
 - Utjecaj na poboljšanja rada srca, organa za disanje te smanjenje nervne i mišićne napetosti
- Zbog svega navedenog pitanje oslobođenja učenika predstavlja ozbiljnu medicinsko-pedagošku problematiku. Savremenim načinom života mladih, uz lošu educiranost i nedovoljnu pripremljenost za život, uz sve manje kretanja, odnosno pomankanja tjelesne aktivnosti, lošu i neadekvatnu prehranu, zloupotrebu sredstava ovisnosti, kao i neuredni dnevni ritam sna i rada dovode do narušavanja zdravlja mladih. Sve to ima negativan utjecaj na kvalitetu življenja, tj. na rast i razvoj a kroz to i na zdravlje mladih. (Findak i Neljak, 2007).

2. METODE RADA**2.1. Uzorak ispitanika**

Ovo istraživanje je transferzalna studija, koja predstavlja uzorak od 304 učenika i učenica dvije zeničke srednje škole, Prve gimnazije u Zenici i Srednje stručne škole Zenica. Uzorak ispitanika samo podijelili na dva poduzorka, i to na poduzorak učenika 129 (mušarci - M) i poduzorak učenica 175 (djevojčice - D).

2.2. Uzorak varijabli

U ovom istraživanju korišten je anonimni anketni upitnik. Anketni list sadrži rubriku za naziv škole, razred i spol ispitanika. Također, pošto je anketa anonimnog tipa, sadrži i rubriku šifra pod kojom su učenici mogli samovoljno ispunjavati anketu, te rubriku datum anketiranja. Anketa sadržava deset pitanja, a zanimalo nas je :

1. Koliko časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja imate sedmično?
2. Pored redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja bavite li se nekim sportom ?
3. Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, kojim sportom se bavite i koliko dugo?
4. Da li imate porodičnih bolesti ?
5. Da li ste oslobođeni nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja?
6. Ukoliko ste privremeno oslobođeni, u kojem obliku ?

7. Ukoliko ste trajno oslobođeni tokom cijele školske godine, u kojem obliku?
8. Razlog vašeg privremenog/trajnog oslobađanja od nastave TZO?
9. Da li ste bili oslobođeni sa samo pojedinih časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja?
10. Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, koji su to razlozi ?

2.3. Metode obrade podataka

Za statističku obradu podataka korišten je statistički Microsoft Office software – Exsel pomoću kojeg smo dobili precizne pokazatelje kako brojačno tako i procentualno, prikazano tabelarno i grafički za svako postavljeno pitanje koje se nalazi u anketi.

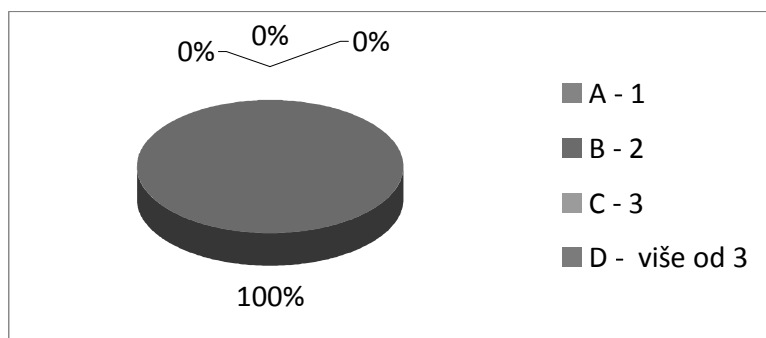
3. REZULTATI I DISKUSIJA

Istraživanje je sprovedeno u aprilu 2011. godine u dvije srednje zeničke škole. Interesiranje za ovaj rad potaknut je idejom sličnog rada koji je sproveden u Hrvatskoj, tačnije među učenicama i učenicima Ekonomske škole u Puli, septembra 2006 (Vrbanac, 2007). Dakle, iz Tabele 1 vidljivo je da svi učenici, njih 100%, imaju po rasporedu samo dva časa redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u toku školske godine, što nam govori o jednako usaglašenim nastavnim planovima i programima za srednje škole u općini Zenica.

Tabela 1 - Koliko časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja imate sedmično?

ODGOVORI	MUŠKARCI	DJEVOJČICE	%	ukupno
A - 1	0	0	0%	0
B - 2	129	175	100	304
C - 3	0	0	0%	0
D - više od 3	0	0	0%	0
ukupno	129	175	100	304

Grafikon 1 - Koliko časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja imate sedmično?

U sljedećem pitanju interesiralo nas je da li se učenici bave nekom drugom kineziološkom aktivnošću, pored redovne nastave TIZO, u slobodno vrijeme. Iz Tabele 2/ Grafikon 2 vidljivo je da se 76 M i 53 D aktivno bave određenom kineziološkom aktivnošću, što ukupno, od ciljane grupe, iznosi veoma dobrih 42% onih koji u slobodno vrijeme prakticiraju određene sportske aktivnosti i 58 % onih koji su sportski neaktivni.

Tabela 2 - Pored redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja, bavite li se nekim sportovima ?

ODGOVORI	MUŠKARCI	DJEVOJČICE	%	ukupno
A - DA	76	51	42%	127
B - NE	53	124	58%	177
ukupno	129	175	100%	304

Grafikon 2- Pored redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja, bavite li se nekim sportovima ?

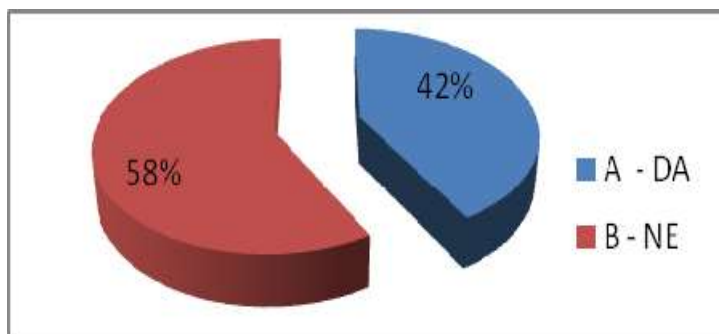
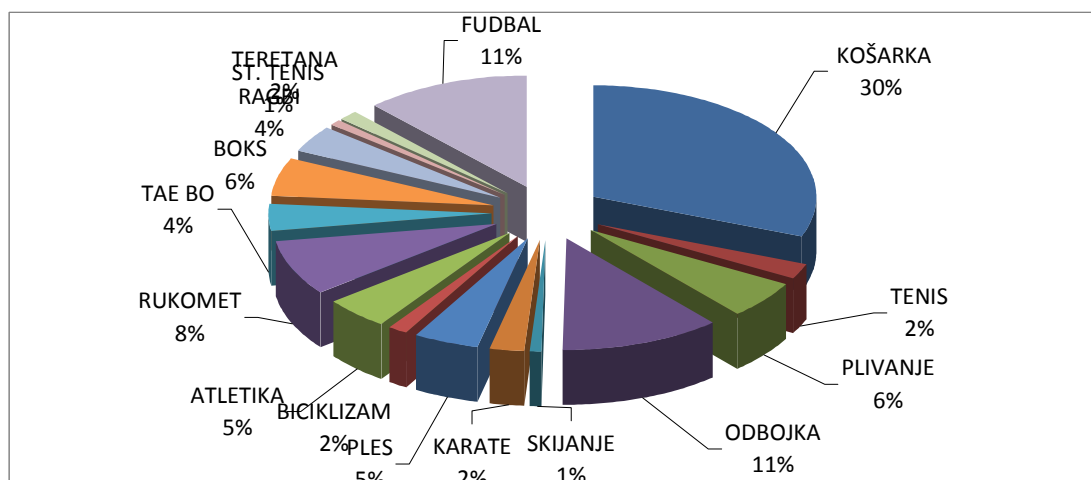

Tabela 3 - Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, kojim sportom se bavite i koliko dugo?

ODGOVORI	MUŠKARCI	DJEVOJČICE	%	UKUPNO
Košarka	23	16	31%	39
Tenis	1	2	2%	3
Plivanje	4	3	6%	7
Odbojka	1	14	12%	15
Skijanje	1	0	1%	1
Karate	2	1	2%	3
Ples	0	6	5%	6
Biciklizam	2	0	2%	2
Atletika	6	0	5%	6
Rukomet	5	5	8%	10
Tae bo	2	3	4%	5
Boks	7	0	6%	7
Ragbi	4	1	4%	5
St. tenis	1	0	1%	1
Teretana	1	1	2%	2
Fudbal	15	0	12%	15
UKUPNO SP.	75	52	100%	127

Grafikon 3- Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, kojim sportom se bavite i koliko dugo?

Zanimanje za tjelesno vježbanje u slobodno vrijeme različito je s obzirom na spol. Iz Tabela 3/ Grafikon 3 vidljivo je da 42% učenika i učenica učestvuje u izvanškolskim kineziološkim aktivnostim. Košarka je najineteresantiji i najprivlačniji sport te jednako popularan kako kod

mušaraca tako i kod djevojčica. Dakle, košarkom se bavi 31% učenika i učenica, na drugom mjestu interesiranja nalaze se odbojka i nogomet sa 12%, treće mjesto zauzima rukomet sa 8%, zatim slijedi plivanje i boks 6%., atletika i ples 5% itd. Na postavljeno pitanje da li imate porodičnih bolesti (Tabele 4/ Grafikon 4) 6 % učenika i učenica odgovorilo je da ima, dok njih 76 % tvrdi da nemaju nikakvih njima poznatih porodičnih bolesti. Međutim, zabrinjavajući podatak je da čak 19% učenika i učenika ne zna da li imaju porodičnih ili naljednih bolesti, što može predstavljati vrlo ozbiljan problem prilikom kreiranja opterećenja na času TIZO.

Tabela 4 - Da li imate porodičnih bolesti?

ODGOVORI	A - DA	B - NE	C - NE ZNAM	ukupno
MUŠKARCI	7	106	16	129
DJEVOJCICE	12	125	38	175
UKUPNO	19	231	54	304
%	6%	76%	18%	100%

Grafikon 4 - Da li imate porodičnih bolesti?

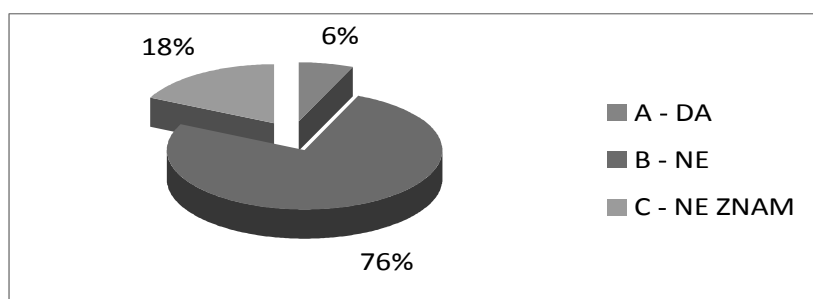
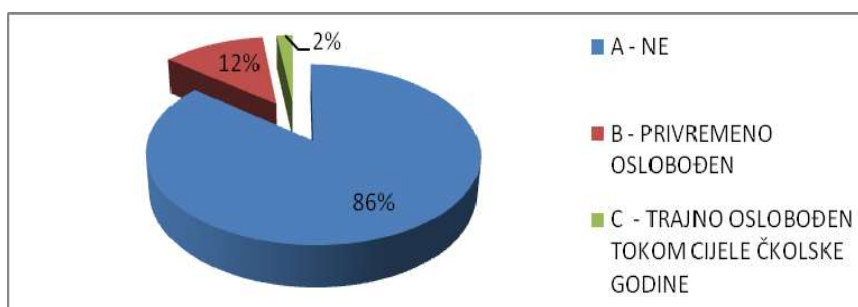

Tabela 5 - Da li ste oslobođeni nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja?

ODGOVORI	A - NE	B - PRIVREMENO OSLOBOĐEN	C - TRAJNO OSLOBOĐEN TOKOM CIJELE ŠKOLSKE GODINE	ukupno
MUŠKARCI	120	7	2	129
DJEVOJCICE	141	30	4	175
UKUPNO	261	37	6	304
%	86%	12%	2%	100%

Grafikon 5 - Da li ste oslobođeni nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja?

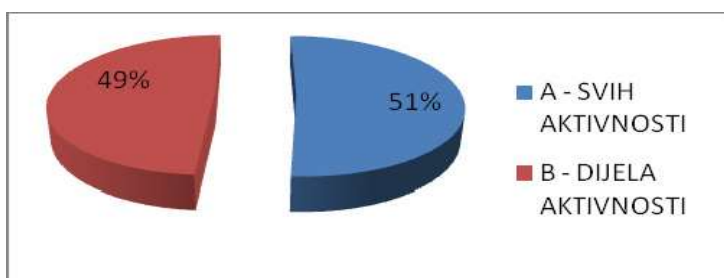
Na postavljeno pitanje koje govori o oslobađanju učenika nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja odgovori su sljedeći. Iz Tabele 5/Grafikon 5 ukupno 261 ili 90 % učenika i učenica nije oslobođeno nastave TZO ni u kakvom obliku, dok je 12 % privremeno oslobođeno, tj. 7 muškaraca i 30 djevojčica, te 2% trajno oslobođenih, 2 učenika i 4 učenice. Vidljivo je, kada je u pitanju broj oslobođenih učenika, da djevojčice dominiraju u navedenoj kategoriji kako

privremeno tako i trajno oslobođenih učenika i učenica. I u ovom pitanju razlike su i više nego vidljive. Tako da iz Tabele 6 / Grafikon 6 uočavamo da je 49% privremeno oslobođenih učenika oslobođeno svih aktivnosti, gdje od tog procenta otpada na 4 učenika i 20 djevojčica. Također, vidimo da je 51% privremeno oslobođenih učenika i učenica oslobođeno dijela aktivnosti, gdje je također veći broj oslobođenih učenica 20 i samo 3 učenika.

Tabela 6 - Ukoliko ste privremeno oslobođeni, u kojem obliku ?

ODGOVORI	A - SVIH AKTIVNOSTI	B - DIJELA AKTIVNOSTI	ukupno
MUŠKARCI	4	3	7
DJEVOJCICE	20	20	40
UKUPNO	24	23	47
%	49%	51%	100%

Grafikon 6 - Ukoliko ste privremeno oslobođeni, u kojem obliku ?

Analizirajući rezultate Tabele 7 / Grafikon 7 od ukupnog broja trajno oslobođenih učenika 2% ciljne grupe, njih 100% su oslobođeni svih aktivnosti u toku školske godine i ne učestvuju u realizaciji nastave tjelesnog odgoja.

Tabela 7 - Ukoliko ste trajno oslobođeni tokom cijele školske godine, u kojem obliku?

ODGOVORI	A - SVIH AKTIVNOSTI	B - DIJELA AKTIVNOSTI	ukupno
MUŠKARCI	2	0	2
DJEVOJCICE	4	0	4
UKUPNO	6	0	6
%	100%	0	100%

Grafikon 7 - Ukoliko ste trajno oslobođeni tokom cijele školske godine, u kojem obliku?

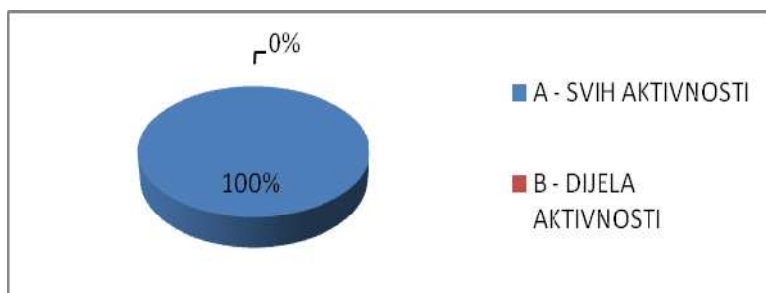
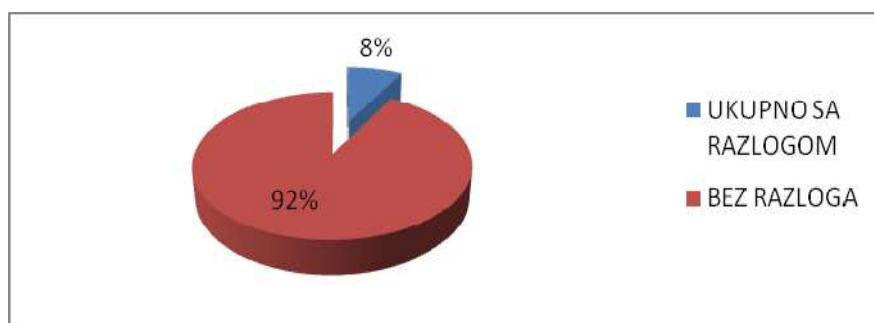

Tabela 8 - Razlog vašeg privremenog/trajnog oslobađanja od nastave TZO?

ODGOVORI	MUŠKARCI	DJEVOJČICE	%	UKUPNO
OPERACIJA	1	1	2%	2
POVREDA KOLJENA	1	0	0,5%	1
POVREDA RUKE	1	0	0,5%	1
BRONHITIS	1	0	0,5%	1
POVREDA LEĐA	0	2	2%	2
ASTMA	0	1	0,5%	1
UPALA PLUĆA	0	1	0,5%	1
CISTA	0	1	0,5%	1
ANEMIJA	0	1	0,5%	1
MALOKRVNOST	0	1	0,5%	1
UKUPNO SA RAZLOGOM	4	8	8%	12
BEZ RAZLOGA	62	78	92%	140
UKUPNO	66	86	100%	152

Grafikon 8 - Razlog vašeg privremenog/trajnog oslobađanja od nastave TZO?

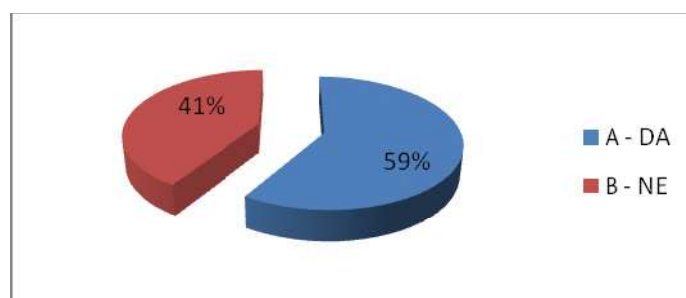

Najveći broj učenika koji su privremeno ili trajno oslobađani nastave TIZO, tj. 92% nisu odgovorili na pitanje koje se odnosi na razloge njihovog oslobađanja, dok je samo 8% učenika i učenica odgovorilo na postavljeno pitanje, što je prikazano u Tabeli 8 /Grafikon 8, a to su najčešće povrede i lomovi, hronične i nasljedne bolesti te smetnje u respiratornom sistemu.

Tabela 9 - Da li ste bili oslobođeni sa samo pojedinih časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja?

ODGOVORI	A - DA	B - NE	UKUPNO
MUŠKARCI	51	76	127
DJEVOJČICE	128	49	177
UKUPNO	179	125	304
%	59%	41%	100%

Grafikon 9 - Da li ste bili oslobođeni sa samo pojedinih časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja?

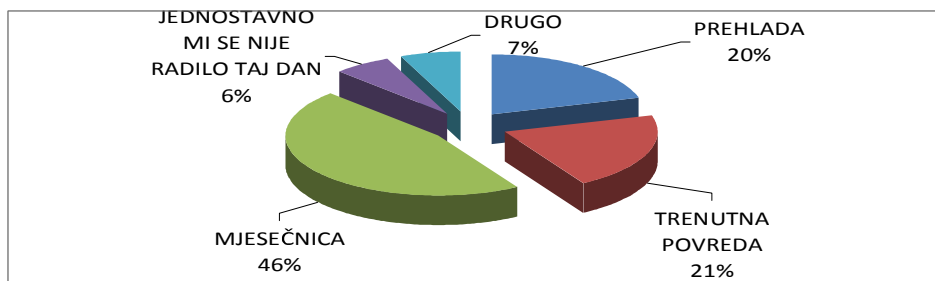

U pitanju iz Tabele 9 / Grafikon 9 interesiralo nas je da saznamo da li su i u kojoj mjeri u toku jedne školske godine učenici navedenih srednjih škola bili oslobođeni sa pojedinih časova nastave TIZO. Vidljivo je da 59% učenika i učenica bilo oslobađano sa pojedinačnih časova TZO, tj. 51 učenik i 128 učenica, dok 41% tvrde da nikada nisu oslobađani sa časova TZO. I ovdje je vidljivo da od ukupnog procenta oslobađanih učenika i učenica preko 65% spada na učenice u odnosu na njihove muške kolege.

Tabela 10 - Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, koji su to razlozi?

ODGOVOR	PREHLADA	TRENUTNA POVREDA	MJESEČNICA	JEDNOSTAVNO MI SE NIJE RADILO TAJ DAN	DRUGO	UKUPNO
MUŠKARCI	20	23	0	8	7	58
DJEVOJČICE	27	25	106	6	8	172
UKUPNO	47	48	106	14	15	230
%	20%	21%	46%	6%	7%	100%

Grafikon 10 - Ako je odgovor na predhodno pitanje DA, koji su to razlozi?

Na pitanje koji su to najčešći razlozi oslobađanja od pojedinih časova nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u toku školske godine učenici koji su bili oslobađani dali su sljedeće odgovore. Tabela 10 / Grafikon 10 govore nam da je 20% bilo oslobađano zbog prehlade, 21 % zbog trenutne povrede, 46 % razlog mjesecnica (djevočice), 6 % tvrde da im se taj dan jednostavno nije radilo te 6 % njih je navelo neke druge razloge kao što su - bronhitis, mononukleozna, operacija slijepog crijeva. Uspoređujući rezultate sa istraživanjem sprovedenim u Hrvatskoj među učenicama i učenicima Ekonomske škole u Puli (Vrbanac, 2007) možemo zaključiti da postoje statistički značajne razlike kada je u pitanju broj privremeno ili trajno oslobođenih učenica i učenika u navedenim istraživanjima. Dakle, od ukupno 304 učenika i učenice navedenih dviju škola u Zenici, koje su obuhvaćene ovim istraživanjem, njih 12% je privremeno oslobođeno i 2% trajno oslobođeno nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja, što je znatno više nego broj oslobađanih učenika navedenog istraživanja Ekonomske škole u Puli.

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno na 304 učenika i učenica dvije zeničke srednje škole, Prve gimnazije u Zenici i Srednje stručne škole Zenica. Ukupan broj učenika činilo je 152 učenika (64 učenika – muškaraca i 88 učenice – djevojčice) Prve gimnazije u Zenici od I do IV razreda i 152 učenika (65 učenika – muškaraca i 87 učenice – djevojčice) Srednje mješovite škole Zenica od I do IV razreda. Istraživanje pokazuje relativno povišen procenat onih učenika koji su privremeno oslobođeni nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u toku školske godine - 12%, te da je manji procenat onih koji su u toku svog privremenog oslobađanja u stvari oslobođeni svih tjelesnih aktivnosti na nastavi TIZO. Također ohrabravajuće je, vidljivo iz ankete, da interes učenika za izvannastavno i izvanškolsko vježbanje postoji, različito prema spolu. Činjenica je da veliki procenat učenika oba spola učestvuje u raznovrsnim sportskim aktivnostima kako aktivno tako rekreativno. Vidljivo je, također, da je i veliki broj onih koji ponekad izostaju sa pojedinih časova nastave kako zbog objektivnih (zdravstvenih) tako i zbog subjektivnih (samo njima poznatih)

razloga. Također, vidljivo je da učenicima, koji su privremenog ili trajnog oslobađanja od nastave tjelesnog odgoja, nije ponuđena alternativa u toku nastave. Iz ankete je vidljivo da svi oslobođeni učenici nemaju organiziranu nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja po posebnom programu, tj. na istom nastavnom satu s ostalim učenicima koji rade po programu koje je propisalo Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK FBiH. U budućnosti bi trebali uvesti praksu koja će, po našem mišljenju, još više doprinijeti boljoj realizaciji nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim i osnovnim školama, te ostvarenju primarnih ciljeva i zadataka nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Ta praksa trebala bi se ugledati na primjere naših susjednih zemalja, ponajprije Republike Hrvatske. Na početku svake školske godine organizirane su komisije u sastavu liječnika specijaliste školske medicine, profesora tjelesne i zdravstvene kulture i učenika koji na osnovu mišljenja i dijagnoze liječnika specijalista donose odluku o vrsti i trajanju oslobođenja od nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Na osnovu liječničke dokumentacije učenika ima se uvid u njihovo zdravstveno stanje. Konačnu odluku o vrsti i trajanju oslobođenja od nastave tjelesne i zdravstvene kulture donosi nastavno vijeće škole (Vrbanac, 2007).

5. LITERATURA

1. Vrbanac, D. (2007). Razlozi oslobađanja učenica i učenika Ekonomske škole u Puli od nastave tjelesne i zdravstvene kulture i njihov interes za izvannastavne kineziološke aktivnosti. 16. Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske. Zbornik radova: str. 547-553
2. Findak, V., Maković M. (2001). Programiranje opterećenja u području edukacije, sporta i sportske rekreacije. Poreč: 10. lipnja škola pedagoga fizičke kulture.
3. Findak, V., Neljak B. (2007). Tjelesno vježbanje u funkciji unapređenja kvalitete života najmlađih i mladih. Zagreb, 2007. Zbornik radova .Međunarodna znanstveno – stručna konferencija
4. Hadžikadunić, M., Mađarević, M. (2004). Metodika nastave tjelesnog odgoja sa osnovama fiziologije tjelesnog vježbanja. Zenica: Pedagoški fakultet.
5. Mraković, M. (1997).Uvod u sistematsku kineziologiju. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
6. Pavlović, D. (2010). Skripta za studente Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet.
7. Šoš, H., Mekić, M., Rađo, I. (1998). Vodič za pisanje stručnih i naučnih radova u kineziologiji. Sarajevo: Fakultet za fizičku kulturu.

Korespondencija:

Amir Topoljak

ZAVNOBIH-a 49, 72000 Zenica

Tel.: 061/587 373

Email: amir.topoljak@gmail.com